



OU ZANFONA SEMANAL—D' ALEGRIAS OU DE BÁGOAS,—SEGUN QU' O POBO GALLEGO—
S' ADIVIRTE, CANTA OU LAYA.

PRECIOS DE SUSCRICION

N-a Cruña, OITO cadelos pequ-nos ó mes—Fora NOVE id.—Número solto UN can grande

O PAN.

Non me propoño entretér a atencion d' os leutores espricando a frabricacion de tan proveitoso e xeneral alimento, que *doutores* (ou forneiros) hay n-a terra que vol-o podrán ensiñar; non trato tampouco de facel-a hectoria d' as trasformaciós por que pasou hastra chegar ó pan gramado e ós panicillos franceses, qu' están dicindo á tod' o que non teña telarañas n-a gorxa: «comédeme». Vou á acuparme d' o pan soasmentes n-a acuecion que se lle dá xeneralmente e co-a que se quer sinificar a susistencia d' o home.

Pergunto: cuántas crases hay de pan?

—De millo, de centeo, de trigo, de cebada, de relon, etc.,—me diredes.

Non é esa a nai d' o año. Hay pan doce ou de *magollon*, qu' é o que comen moitos propietarios e rentistas, amasado e-o sudor d' o probe labrego e *deitados á bartola*; *pan amargo*, como diron en chamar ó que se come lonxe d' a pátreas; *pan de cada dia*, que reza o «Padre Nuestro, y-é a racion diaria d' os probes que non-o tendo n-a casa teñen que rabuñalo de cote cada vintecatrou horas; *pan pra tod' o ano*, que pol-o rigular seméntano uns pra qu' outros o coman, e *pan de picos*, qu' é o que lev' á boca calquera que teña pouc' aprension e muller guapa.

De todas estas crases de pan o mais resésego é o

de *cada dia*, pau qu' está n-a cima d' a cuecaña d' o traballo, e d' a que volven ás veces os probes sin haber podido aganchar. Cando por haber subido o preceo d' o pan se dí qu' *está pol-as nuhes*, non se referéas crases privilexiadas qu' agardan moi tranquilas á qu' o pan vaya visitalas á suas casas, sinon os fillos d' o traballo, qu' ainda ficando uñas e dentes non chegan á él.

A particion por igoal d' os bés d' a terra entre todol-os homes soñada e-o dilirio d' a fame, é un estrayío inocente e disculpabre; pro, a desproporcion que vemos entre o que teñen uns e outros homes, é unha inxusticia, un desorden social, a maior iniquidade, cuasqu' un roubo legalizado pol-a costume e que si non fire e subreva o ámeno débese á que toda inxusticia moi-duradeira inxírese n-a sangue d' os pobos com' os humores malos n-a sangue d' os homes.

As portas mesmas d' unha casa onde votan o pan ós cas, ou n-a que catro persoas consumen e custan tanto com' unha provincia, mórese un home de fame ou agoniza unha familia víutima d' a *tisis* ou *frato* qu' enxendra o axuno forzoso. Un braiceiro anda petando de porta en porta ofrecendo seu traballo en troque d' unha códia, e non atopadoa pensará qu' a terra xa non dá grao, cando pisou por diante de cen trullas qu' agardan a carestía—seus donos, non as trullas—pra vender millóns de

ferrados e-os qu' habia pra librar d' a miseria e d' a morte ó enxamo de labregos e non labregos pr' os que non se sementou o ano pasado.

Pro o que mais xenreira predoce n-os magoados e qu' éles, qu' andan de cote á piñas co-a fame, son os que mais directamente fincan o lombo pra sosteñer á máquena política e adiministrativa, que ten total-as rodas engranadas n-a *carne de cañon*.

Mais vexo que sin querer vou trocand' o pan pol-o *compango*, o que non parecerá estrano tendo en conta qu' aquel artículo é curman de total-as custiós sociás, qu' ó cabo non son mais que custiós de *coma*; socedéndome n-esto o propeo qu' ós labregos qu' escomezan falando d' a sementeira e d' o gando e acaban acupándose d' os preitos, d' a suba d' as contribuciós, d' o que será d' España pol-o camiño que leva e pormeténdose á sí mesmos poñer terra por medio pra cando chegue a *fin*.

Pra concurir, un consello á tolol-os que non teñen mais qu' o *pan de cada día*: posto qu' o Estado é tan agarimoso, tiremos co-a ferramenta á un rincuncho e preguémonos á él com' as lapas ás penas d' o mar pidíndolle destinos, destinos e destinos, que quizais d' esta maneira veñ' a rebola que catro tolos andan buscando por outro camiño.

LERIAS

O CONTO DE NUNC' ACABAR

—¿Hay licencia?

—Adiante quen sea.

—Bós días, señor amo: e logo, cómo lle foi dende a derradeira semana?

—Home ben, si non fora este demóncaro de frio que fai, por mais que com' é seco abondo ainda vai un estriband' a pata por ahí. ¿E ti que tal?

—De saúde, á Dios gracias, ben; así fóramos de ca-delos.

—Conque pol-o visto non ch' esqueceu o encargo que che fixen o mercado pasado.

—Xa sabe vosté, señor que si son iñorante non é pol-a perguiza miña, e qu' aproveito total-as ocasiós qu' atopo pr' alustrarme; e logo como vosté esprica tan ben d' esas cousas d' a política. . . .

—De política non falemos, porque solo sirve pra os cas gordos, pois n-ela pásache o que n-a mar, qu' o peixe grande comestó pequeno. E como ti nin eu non hámos de quitar proveito algun d' éla, non seámol-os peixes pequenos; e ten en conta que mande quen queira o *Xan Lanas* a de pagar sempr' os pratos crebados.

—Elle unha vez que non tén volta, e pódese lle apicar aquelo de *traballo*; a carne come o lobo non sendo a sua qu' a lampeira; pois estou vendo dous viciños meus que n-a derradeira sesión riñiron por causa d' os votos de deputado, e non un preito n-a xusticia que xa

lles custou o que non ll' han de dar os señores por quen riñiron, e cata que por ofrecerlles montes e moreas non quedaron curtos.

—Pois mira tí, esos señores de quen falas, sonche hoxe tan amigos que comen xuntos á mesa d, o presupuesto.

—¡Arrenegado sea o demo! Cando lles oubia falar de votarse un á outro á presidio, non coidei que poideran verse xuntos mais que n-él, e moito menos comendo man á man. Porque, eu serei un probe, pro palabra que dou, sea boa ou mala, cumproua hastr' a morte.

—¿Qué gaita me tocas, Gorechos! Eso de palabras e pormesas en tempo d' aleuciós, é fume que lev' o vento. ¿Cánto tamen non pormeteron os nosos concexás? ¿Cánto non falaron e esquirbiron sobr' adiministracion, sobre melloras morás e materiás e sobr' o abandono en qu' os outros tiñan os intereses d' o pobo? ¿Coidas qu' é o mesmo pertender sentarse n-os sillós bermellos d' a casa grande pra ter o gusto de qu' o traten á un d' *usía*, que, unha ves conseguido, espoñerse á perdelas amistás de don Fulano ou don Citano por si se cumpre ou non o contrato de consumos. si se paga ou non se paga o mes adiantado, si á tal compañía se lle fai ou non cumprir co-a obrigacion e si ós dependentes d' a mesma se lles autoriza ou non pra decomisar en medio d' as ruas públicas xéneros que x' adeudaron os direitos, sin que se lles impoña multa nin correucion algunha? ¿Coidas que rompen moitas solas d' os zapatos por andar vixiland' ós seus dependentes e apicarlles correutivos cando cometen algunha falta? Non, porque d' estonces animistariáanse c-o señor por quen están recomendados e que n-o seu día prestoulles sua influencia pra subir á cuecaña, que tal debe ser, pois hoxe parece qu' é necesario ser concexal pr' outér a depositaria monicipal, dad' o número e calidá d' os pertendentes.

—Adimírame qu' eso pase n-a vila.

—Pois eche tan certo, como qu' acarreiran mais tras d' ese anaco de bica mol, qu' os rapaces n-aldea tras d' unha cerdeira de cedo.

—Moito pode valer eso d' estonces!

—Moito non; por ahí uns dazaseís mil reás ó ano, mais que menos.

—Eu tiñall' entendido que n-a vila, como n-aldea, ese destino podiao desempeñar calquera sin mais condiós qu' as de ser persoa de crédeto e prestar fianza.

—Tamen aquí é o mesmo; pro si pode quedar n-a casa, é dicir, entr' amigos, é mellor que non qu' o leve un estrano. Pro en fin, esto non ch' é mais qu' unha parte d' o que pasa, e outro día falaremos mais d' estas custiós, pois hoxe faime quencer a cabeza, e estes días d' os Carnavás son mais propeos pr' as risas que pra tratar cousas serias.

—E xa que d' os Carnavás fala, cóntem' algo d' as antroidadas d' a vila.

—Pouc' ou nada pódoxa contar, Gorechos, pois o que pasa pol-as ruas non meresco a pena, e en cant' ós bailes solo sei o que dia os papés e catro marmuladores que pregoan por todol-os carrunchos que, á algunhas, sociedades que fan de noite á modo de ruadas pr' adivir-tirse os socios e suas familias, sucédelles o que non po-dían esperar: que se ven acupand' os sitios mais malos d' o local por aprobearse os mellores persoas alleas ó mesmo.

—Eu non ll' entendo d' eso, pro segun m' espicou o fillo d' o sacratario, n-esas sociedades solo deben entrar os endividados qu' a compoñen e mais os forasteiros.

—Así debia ser; pro, qué ques? Hay cousas n-a vida.... Pro' si s' escarranchan as pernas pra moitas cousas, com' a de ter algun socio cinco pалеos n-o peto, e disputaren n-o medio d' a rua mais nomeada n-este pobo sobre si outros tiñan mais ou menos:...., en cam-beo apértanse pr' os forasteiros, pois en todas partes non solo teñen éstes entrada de valde—sendo pensen-tados por un socio—sinon qu' hastra tratan d' ouse-qualos com' a galanteria obriga; e non darlles entra-da n-o baile prévi' o pago d' UN PESO, como dis que ll' acouteceu á algun.

—¡Estáche boa a *baraxa*; non párece sinon que que-ren arrecadar d' os forasteiros a pouca cosecha de *millo* que se *baraxou* est' ano!

—¿E ti que sabes si se *baraxou* ou non *millo*?

—Siñor amo: xa sabe que votei oito anos n-o ser-vicio d' o rey, y-élle unha escola onde se deprende de todo, bó e malo, e com' ademais eu falo á meúdo c-o sobriño d' o siñor abade, que ten moito que contar d' estas cousas....

—Vaya, Gorechos, non seas mal pensado. Eche tar-de pra volveres á casa, e así deixémol-os contos por *foxe*.

—Pois c-o seu permiso, si non manda outra cousa, hastr' a semana que ven.

—Adios, home, e mamorias por alá.

CÁNTIGAS

(.....)

Teñ' o peito doído ¡miña rula!
Perdín d' a relixón a dulce fé;
Sint' un cancanco que me vai matando....

Consolame.

Consólam' e c-o lume d' os teus ollos
Derret' a neve que por min caetí;
Cur' a melancónia que n-a y-alma
Se me meteu. ☞

Consólame c-os bicos que pormeten
Os teus beicños roxos, de coral,
Recolle, amorosiña, os meus sospiros,
Calm' o meu mal.

Deixa qu' a miña frente n-o teu séo
Descans' un pouco, deixa, corazón....

—Señor, *déjeme* en paz, que ferv' o pote
y faltall' o melón.

R. PONTN.



CONTESTACION A CARTA D' O MEU SOBRIÑO.

Onte, coarta feira
e por man d' o Fucco,
qu' é un propeo qu' est' ano,
o cacique puxo
(certo licenciado
d' o penal de Búrgos,
qu' indino empreado
axuda ós chanchullo.)
recibin a tua,
e n-éla con gusto
vin que tés saúde
e mais bon precuro.
Eu eston, á Dios gracias,
anque vello, duro,
salv' á gota, o reuma,
o frato e escributo.
Esbóirasme n-éla
que vou xa maduro
e debo ir deixando
as cousas d' o mundo.
“A vellés vixigas”
—me dis porqu' estudio,—
estando pr' o *viaxe*
moi préto meu turno;
qu' ós probes labregos,
metendo en barullo,
pradico que ximen
boix' a ley d' o embudo,
debendo eusortalos
á leval-o xugo
que Dios por probalos
n-a terra ll' impuxo,
pois basta que seipan
pagal-os trabucos,
soletrear o *Astete*
e abrir ben o suco....
¡Nin tí tes meolo,
sobriño Goruchos,
nin ese é o camiño
d' o céo nin d' o mundo!
Pra min son os libros
as áas con que subo
ás rexións qu' habita
o Espirto d' os mundos,
y-escoito sua fala
cal doce marmullo,
pregoar o dacreto
qu' eu así traduzo:
—“Non quero qu' o céo
traspoñan os burros
que n-a baixa terra

sendo ainda os últimos,
 verdás que descubren
 os homes profundos
 non entretiveron
 seu corto discurso.
 Non val que mago en
 o peito e-os puños,
 non val que nos recen
 á min ou San Bruno,
 nin compren o bula,
 porqu' eu, que mais bulo,
 tras seu *gloria Patris*
 vex' o qu' está aculto.
 A sencia d' os homes
 de Min é un efruvio
 e así o qu' é iñorante
 d' aquí o desconxuro.
 Con sinos esternos
 ou rezo enegrúmeno
 ó céo non arriba
 quen tén meolo rudo.—
 Na cubich' o dacreto,
 probiño Goruchos,
 e porqu' as pestanas
 me queimo n-o estudio,
 e así, refreusiona
 e sigu' o meu rumbo,
 pulind' o caletre
 que tes cuasqu' en bruto.
 Sin mais, que te coides,
 y-esquirbas á meúdo,
 e si en algo sirvo
 fareino con gusto.

A. V. T.

¡PIEDÁ PRA XAN, PIEDÁ!

—∞ o ∞—

Moi enfermo d' unha orella
 Tópase o probe de Xan;
 Mais onte, deixand' o leito
 Veu á vil' á consultar.
 O médeco veuno, e dixolle
 De certo mod' ó rapás:
 —¿Cómo demoro deixaches
 A enfermédá compricar?
 Pois, *non ch' é nada o d' o ollo!*...
 Crebouch' o tímpano, Xan.

El, con tan mala noticia,
 Volveuse, car' ó lugar,
 E atopando sua dona
 (Qu' é unha meniña que ¡xá...!)
 Dixolle desconsolado,
 Chorando, o probiño Xan;
 —¡Ay, Marica! Oxe toleo,
 A testa voltas me dá.
 Dende qu' estiven e-o médeco
 Cuasque non podó falar.
 ¡Aj, de min! Rompeum' o *pinfano*
 Sin qu' o podía remediar.
 En morro, Marica, eu morro....
 Sin él eu quedo moi mal.
 Cando tal' oyeu Marica,
 Agarrada n-o seu Xan,
 Bãgeas vertendo de cote,
 Escomezou á berrar:

—¡Ai d' os dous, Xan quiridiño!
 ¡Cánto teño que chorar!
 Eu á Virxen pidireille
 Que teña d' os dous piedá;
 Si sigues así, Xaniño,
 Eu quedo tamen moi mal.
 En morro, Xaniño, eu morro
 Téndote así... sin sanar.

Eu vendo tan trist' escena
 Pidintl' ó Virxen piedá
 Para Marica e Xaniño
 Que non fan mais que chorar:
 “Nosa Señora d' o Cármen
 Dalle pront' ó probe Xan
 O remedio que che pide...
 “¡Que tanta falla lle fai!”

MANUEL J. LEMA.

Ó MÓR D' A LARBEIRA

OS AMARGORES D' O DIÑEIRO

Unha hora dempois d' a en que se deitan as
 galiñas, e alumeándose c'un fachuza de cirillas
 apañadas n-o chan, don Bartolomeu Espiniña dis-
 poñíase á recollerse ó leito, dempois de pasar ri-
 quisa ós peshos de total-as portas e ventanas e
 pegal-a orella ó chan pra ventar calquer roído sos-
 peitoso que polera denunciarelle qu' os enemigos
 d'a propiedá, en xeneral, e d' os avaros, en parte-
 cular, andaban á usma.

Pro, ainda que lle doése tér aces' a cativa lus
 mais tempo d' o que conviña á seus cálculos, non
 quixo pasarse sin o úneco pracer que disfrutaba
 n-este mundo de pasar a man ós cartiños; e dirixín-
 dose á un rincuncho d' a habitación pisou en certo
 sitio e de certa maneira unha táboa, que s' erguea
 como por obra d' o trasno, deixand' ó descuberto
 un buraco d' on le él sacou con moito traballo has-
 tra des saquiños como faltriqueiras, que non
 tiñan trazas d' estar cheos de millo.

Foinos valeirando un por un e contando e re-
 contando as amarelas que drento d' eles habia, fa-
 céndolles mil garatusas e ribiricándolles o rabo d' o
 ollo; volveu dempois á encher os sacos meténdo-
 de novo n-a fochanca, e riñíndose á sí mesmo pol-o
 destrago que fixera de lus, doulle á esta un resopli-
 do que por pouco a desfai e meteuse n-o cocho ás
 apalpadelas.

Don Bartolomeu nunca s' entregab' ó sono sin
 facer denantes as oraciós como calquer outro cris-
 tiano, porqu' eso sí, era moi compridor de tod' o
 que non custaba cartos: pol-o demais, metía entre
Radre Nuestrós pol-as ánemas e pol salú e *concordia*
 d' os príncipes d' a Eigrexa algunha oración pidin-
 do de corazon á Noso Señor que reservase seu te-

ouro «d'a persecucion de nosos enemigos», e outras en aucion de gracias por ser cada ves mais grande a anada de probes que piden empréstád' ó cen por cen.

De calqueira xeito, o dios Morfeo, qu' é o mais agarimoso d' os dioses e o que mais se condoe d' os probes mortaás, tomouno pol-a sua conta e ó pouco rato o hó de don Bartolomeu roncaba com' home que non crebara un prato n-a vida.

N-o mellor d' o sono, a rebolideira chola d' o men vello, desvelada pol-o coidado de sempre, escomenzou á traballar, e dando un brinco por riba d' o tempo e d' o espacio, levouno á un sitio e á unha edá d' as que non se daba conta.

Era unha pobracion sin fin, n-a qu' oroido d' os coches, tranvías e máquenas de vapor abouxábanlle os ouvidos; camiñaba con gran traballo entr' aquel deluvio de xente que formigab' arriba e abaixo, e non podendo xa co-a sua y-alma meteuse n'un café qu' ó paso atopou. Estaba este cheo de xente que falaba pol-os codos e, ó parecer, de cousa de moita monta, votándose de ver qu' os que pol-o traxe parecían señorós poñían cara de poucos amigos, mentras que moitos probes diaños, vistindo esfarrapadas brusas heilaban e votaban ó aire os chapeyos como si non lles couper' a alegría n-o corpo.

—Esa reforma—dicían os pirmeiros—non debe prantearse, porque d' estonces adios o orden social, adios á autividá humana, que non ten mais aguillon qu' o interés; adios á moralidá, adios ó....., adios á.....

—¡Viva á xusticia que ven pol-o camiño d' a xencia!—Non haxa mais capital qu' o crédito que teña cada home n-a sociedad, segun seu valor ben medido e pesado,—berraban os últimos.

Don Bartolomeu qu' anque non entendía ben o linguaxe, fixérase n-quela palabra de *capital*, abreu cada ollo como roda d' un carro, e dirixíndose o carro menos barulleiro preguntou:

—¿Qu' é o que pasa aquí?

—Pois ahí é nada; qu' o goberno, sancionando unha ley d' as Córtes basada sobre un proxecto presentado por un home sábeo dequertou que cese o valor d' o diñeiro; e posto que n-esta sociedad cada un vive d' o seu traballo, non haxa mais moeda qu' un certificado chamado de *xusticia* qu' acredite á utilidade, as forzas e sacrificios, ós piligros, á beneficencia o valor, etc. etc. etc. d' o traballo de cada un.

—E logo, ¿en que país vivimos?

—¡Vaya unha pregunta! ¿Pois non sabe vosté que estamos en New York?

Don Bartolomeu non quixo oubir mais: ergueuse com' un azougado, correu á sua casa, puxo debaixo d' o brazo un saco d' ouro e votouse pol-as ruas pra ver por sí mesmo si o diñeiro non tiña valor ou non.

Ben correu moitos comercios pra comprar calquera cousa, pro en todas partes lle tiraban con des-

precio as moedas e se lle rian n-as barbas: aquilo era a fin d' o mundo: ¡él que non habia tido mais dios qu' o becerro d' ouro, velo caer así d' o altar....!

Convencido de qu' o diñeiro habiase convertido en follas secas, volveu á casa cheo de xenreira contra d' él e escomenzou á tiralo pol-a ventana.

Cando desvaleyaba o último saco, despertou: o dia escomenzaba a rayar, entrando a lus pol-as rendixas d' as ventanas, pro ron n-a escuridá d' a chola de don Bartolomeu; e así ó probe rico, saltou en coiros d' o leite, co-a frente mollada n-o frío sudor de tod' a noite, e abrindo as ventanas com' un tolo, berrou con tod' a forza d' o seus pulmós:

—¡Socorro! socorro! que me rouban!...

Como era natural xuntoouse moita xente o pé d' a sua casa preguntando onde estaban os ladrós; pro pronto chegaron ó mesmo sitio veciños d' él, os que ríndose á careaxadas sacaron de duda: ós outros, dicíndolles:

—E o probe de don Bartolomeu, que todas as mañás nos desperta co-a mesma gaita. O moito diñeiro volveuno tolo.

Co-esta resposta desfixoso o carro de xente, marmulando os probes pra contra sí:

—Bendito sea Dios, que reparte o diñeiro mal e as espiñas por igual.

A. V. T.

FUNGUEIRAZOS

A sesión d' as trasferencias

Con poucos señores concexás, e menos asociados, virificouse o viernes último a tan cacarexada sesión chamada d' as *trasferencias*, a que de seguro deixará memoria n-o ánimo d' o pobo cruñés, pois, segun noso lial entender, o asunto n-aquela descuido en ves de ser un beneficio pr' os veciños, perxudicaos en gran maneira, pois dá motivo á desatender capitales tan interesantes com' o d' incendios, servici' hoxe tan abandonado aquí, que non solo non está á altura d' os adiantos modernos, sinon que, mais que d' unha d' as mellores capitás d' España parece d' un pobo calquera horfo d' auntamento: e pol-o estilo os demais capitales que foron ouxeto d' a trasferencia, esquencéndolles—penso qu' á boa fé—outros que solo poden interesar á certas personalidás.

Pro vamos ó grao, e enténdame quen poida.

Cando nos chegamos estab' o señor alcalde lendo u *mamorial* d' o que malí a palabra que ll' entendimos.

O señor Golpe, qu' en todo se mete e debe ter u *cheiro* que cobizaria un xefe de cociña—unque fora municipal—pideu a leutura d' a *auta* d' a anterior sesión n-a qu' aprobárans' as trasferencias.

Repicoull' o señor alcalde qu' os asociados viñan á aprobar e non á descutir.

Terne que terne, o señor Golpe dixoas moi gordas, tanto que chegou á meter n-o ánemo d' os asociados certo comichoiro, coneruindo por pidir un d' estes señores a leutura de dit' aut'a pra poder facerse cargo d' o asunto que se vintilaba.

Era un mal preito nunca falt' abogado, e foino n-esta ocasión o señor Sesmeros que mantivo as teorías d' o señor alcalde.

Rebateu sua argumentacion o señor Golpe, dando sempre n-o cravo e facendo cada roncha n-a persidencia que ten pra rascar hastr' a sesion que ven.

O señor Garcia Collazo, co-a sua oratoria mélda, contounos a tan sabida hestoria d' o coartel de Caballería, e—como non podia por menos—fixo coro ó señor Sesmeros.

A esto o señor alcalde, que n-a su' alustracion coñecía que non s' atopaba en bó terreo, non sabia que facer: si negar ou conceder a parola pr' escrarecer as dudas d' os asociados.

Volveu á falar o señor Golpe, ou mellor dito, á dispartar razonamentos qu' iban á espetarse como ferróns n-o sillón d' o dosel.

Rouco, o señor Rouco, que dá mostrás de non té r papas n-a lengoa cando se trata de defender os verdadeiros intereses d' o pobo, probou qu' a conduta d'a Persidencia pra c-os asociados era a mesma que se viña observando c-os concexás d' oposicion: dixo qu' ó seu entender, as leises non permiten impoñer mais dereitos qu' os ordinarios, tronando contr' o municipio por haberse comprometido á facer o coartel, dando así motivo á ter que saquirificar atinciós mais urxentes e necesarias e agoirando confritos económicos pr' o porvir: qu' él houbera soserito sempre que ditas obras foran d' utilidá pr' o pobo, tales com' unha cácre modelo, ou algun edificio de Beneficencia pública. (O señor Casares sorriese.)

O señor Garcia Collazo fai consideraciós sobr' as ventaxas pr' os pobos d' as goarniciós de tropa.

De novo usa d' a palabra o señor Golpe detallando os auidentes d'a trasferencia n-a sesion anterior, facendo alusiós ás xenalidades n-éla amostradas ó non consentir que se discutise a proposicion persentada pol-o señor Rouco, protestánda e persentand' outra que non fívo mellor fortuna: chama de paso ós votantes.... vamos unha cousa que non m' astrevo á dicir.

Dáse por aludid' o señor Lavaca e como síndico protesta contr' o dito pol-os señores Rouco e Golpe, profan comovido e nerveoso, que non se ll' oubia fala, notándoselle, si, un toniño queixoso como de Madalena.

Reitifica o señor Rouco e sostén qu' as fautorías militares votaron á terra pequenas industrias, e que pol-o mesmo, hoxe as goarniciós non deixan quedar os beneficios que se supoñen.

Depois de falar tendido e long' o señor Casares, dá o alcalde por descutid' abando este asunto.

Un asociado pregunta si o Estado a d' abonar a renda d' o coartel e si caso de non pagarse á propieta-ria d' o o terreo o prazo conviñido ten esta dereito á alzarse co-as obras.....

En boa xurisprudencia así ten que ser; pro á pesar de todol-os pesares foi aprobad' a trasferencia por vintedous votos contra catro.

Damos as mais cumpridas gracias á *Fidelidad Galega* pol-as lisonxeiras palabras que nos dadica e que non merecemos, o mesmo qu' ó *Telegrama* e á *El Censor* que nos honraron devolvéndonos a homilde visita que lles fixemos.

Sentimos non poder facer outro tanto c-os demais colegas locás, ós que tamen visitamos, sin deprocatarnos de qu' as *eminencias* e *alcurnias* de certa manitú están, pol-o visto, dispensadas d' as mais rudimentarias prácticas de cortesia, cando d' os homildes se trata, pois non supoñemos que tal conduta obedeza ó propósito cativo d' aconomizar papel.

Facemos gustosos esceucion en favor d' o ilustrado colega *La Mañana*, qu' anque non remanesceu por esta sua casa, acusa recibo d' o noso semanario, e conságranos tamen lisonxeira e inmerecida calificacion qu' estimamos en tanto canto val a autoridá de dito preb-
deco.

Hoxe, ás seis d' a tarde, dara comenzo o baile de nenos n-a sociedá "Liceo Brigantino", o que pormete estar concurrido e moi animado, dado o bó humor qu' é de supoñer n-a felís edá d' os pequenos bailarís, que non ven n-o horizonte mais nube qu' a escola.

¡Lástema non houbera xurado que concedera premeos ós que den mostrás de *saber* adevirtirse!

Qu' é arte e hastra cencia que non se apeg' á tod' o mundo.

Senon qu' o digan algús osos.

Dende hoxe nadia se queixará, sinon que sea de vicio, d' a mala calidá d' o tabaco, e o qu' o faga ten que ser de moi mal contento, pois as melloras introducidas pol-a empresa tabacaleira son radicás e d' esas que merecen ser apraudidas... hastra co-as uñas.

Denantes era cousa corrente ver morrer un home viútima d' unha *tagurnina* á porta d' un estanco; n-o sucesivo esto será xa imposible, porque tal desgracia solo pode alearrir á veira d' unha "espendeduria número tantos" qu' é o novo nome con que foron confirmados pol-a dita compañía os estancos.

Co-esta medida e a de cambear as tabliñas melloras en terció e quint' o xénero con que pouco á pouco nos envenenaba o Estado, pois mais humanitaria a compañía e non querendo vernos angonizar nos fará... estonpar como unha bomba, sobre tod' ós probes fumadores d' o con moita razon chamado tabaco *comun* pr' os que



SUPREMENTO

Ó NÚMERO 2, CORRESPONDENTE Ó DIA 9 DE FEBREIRO DE 1888, D'O PREÓDECO

A FULIADA.

Cruña 12 de Febreiro de 1888.

BANDO

Nos, o Antroido, Señor, Amo e Director de todol-os faliós d' o mundo; Rei de todol-os belós e d'a metá d'os cristos; Persidente de total-as mesas en qu' haxa galdumeiradas, porco e outros peixes; Arrabañador d' as filloas, froles e orellas de frade; Vichuco d' o viño e outros caldos; condecourado con restras de chourizos e biñuelos de vento por benaméreto en trangalladas maores e menores, etc., etc. **ORDENAMOS E MANDAMOS:**

Artículo 1.º Dend' hoxe hast' o Miércoles d'a Cinza, todo vasallo meu que non poida poñer boa cara, mercará a carantoña mais riseira d-o comercio de Rodriguez, co-a obrigacion, si é casado, de non quitala nin pra dormir, e si é mozo e soso, de non facel-o oso.

2.º Nadia fará labor que ll' estorbe a cocion d' as lacoadas, e as mulleres—e algús gomosos—coidarán de levar os xustillos froxos.

3.º Adivirtirásese tod' o que poida e seipa, e os que non paparán as moscas mirando pr' os que gasten humor: queda prohibid' ós vellos lembrar os bos tempos d' a *xiringa* e os *hóvos*.

4.º Concurrirán ós bailes que n-o meu honor hai dispostos hastr' os vellos cáncamos, pol-os seus cartos, de convite, de mogollón ou de *vá*.

5.º Nadia se tomará licencias porcas co-as rapazas nin se aproveitará d'a carantoña pra decirilles palabras que non están n-o diuionario. Os que tal fixeren serán uns toupeiros mal aducados.

6.º Prohibo que tanto n-as calles como n-as casas e bailes haxa reertas, así como tamen que ceiben uns á outros cousas que lixuguen ou magoen, sin que valla de pretesto a sona de valente nin as calavazas d'a noiva.

7.º Queda permitid' ás casadas o disfrás, así como toda clás de bromas que non produzan carafunchos n-a testa ós maridos. Tamen poden poñerse os calzós..... por disfrás, con fianza d'as costas e sin esquencer o pte d'o caldo.

9.º Por mais qu' o martes ás doce d'a noite resino o mando n-a Coaresma, acordamos entr' esta Señora e Eu que se celebren miñas honras fúnebres, ordenando ós meus súditos concurren ó treato sin mais carantoña qu' a de nacencia pr' oubir a leutura d' o meu testamen-

to e enteirarse d'as mandas qu' á cada un deixo.

9.º As raparigas casadeiras quédalles permitidas total-as artimañas, cebos e anzolos que necesiten pra pescar noivos. Si pescando se lles escorren os pés e caen de costas, o Antroido non responde d'as crebaduras.

Dado n-a botiga de Baco etc.—O ANTROIDO

Eu sonvol-o pantasma d' as moitas tolerias co-as qu' esquencer seus males pertend' a humanidá; todol-os anos morro, mais pásame o qu' ó fénis, e d' as miñas ciunzas volvo á rezositar.

Aló, cando de cõte vagaban pol-o espacoo espirtos, meigas, trásnos asustand' ó fogar, pra bulra d' erexes sacáronme d' a nada fillo d' os seus rencores, feo como meus pais.

Tod' as estravagancias de sigros de loucura e todol-os caprichos que tón á sociadá puxéronmos n-a cara, sin ver que son espello que resalta os defectos que queren cultar.

Son pretesto inocente durante o meu reinado pra qu' o cristian' orbe, rompendo co-a moral, n-o fango d' os praceres se emborcall' e remexa, e antes chegu' ó cansancio que non á saciedá.

Eu, tendo por padriño a fê d' aqueles sigros en qu' era forza o douma n-a fogueira limpar, din ó inferno mais almas qu' os demos todos xuntos en bailes, en orxias e lances c-o disfrás.

Son en fenxir mayestro, curman d' a hipocresía, a miña carantoña continua moda é xá, que saben os mortales qu' n-o mundo qu' habitan saca a mellor tallada quen sabe enganar mais.

O escoitar meu nome de gozo brinc' a xente, fan un punto de polka a nena y-o galan, glotós e bebedores relámense os fucifios qu' á viño e lacoadas lles sab' o paladar.

Lárgalos, burros, cornos son d' a miña cosecha, e sinto qu' a xiringa prohibir' a, autoridá, qu' aínda que son vello tamen teñ' os meus gustos, y-entr' eles non teñ' outro com' o de xingar.

En fin, si pol-as señas non dades c-o meu nome non sodes d' o dios Momo seutarios de verdá, que sodes uns vasallos ó estilo d' e hoxe en dia que solo se entusiasman si lles dan credencial.

Anque son soberano, marchándome c-o sigro, fixenme mais demócrata qu' o mesmo Castelar, e á todol-os vasallos dou iguales dereitos sin outros privilexos qu' os qu' otorga o caudal.

Non quero qu' os ediles coticen a legria comprando eso que chaman "antusiasmo oficial"; ostim' os vosos vivas si m' os dades de valde que quer' o voto unáneme o Rey d' o Carnaval.

Vosoutros preguntades:—;Qu' eres ti que te finxes rey, mendigo, farsante, mentira e realidá? Meu nome garantiza qu' é cert' o que vos digoo; son o ANTROIDO, acramado por rey d' a "vacanal".

TELEGRAMAS

Pol-o aramio d' «A Fuliada»

Fechado n-as estrelas 12.

Corte Momo perpara seu viaxe,
todos teñen xa postal-as polainas;
diñeiro pouco, méenos equipaxe,
que non están os tempos pr' andainas

Idem 12-t.

Leva Antroido este ano pouca pringue,
humor cativo, faltan os cadelos;
si atopan primos qu' á xantar lles brinden
collan ben a ocasión pol-os cabelos.

Idem 12-n.

Perparen aloxamento
Palacio monicipal
e eoiden con moito tento
que Sua Alteza o Carnaval
non vex' o qu' hay ali drento.

Idem 1-n.

Lev' a carantoña fea;
non quer comparsas de xéito
senon máscaras d' aldea,
e si alguén sal ó direito,
non pase por dond' estéa.

Idem 2-n.

Moito roido e poucas nocés
dispoñan n-esa cibdá,
algús *soltos* dando couces
co-aquelo tan vello xá
de «máscara, me conoces?»

Monforte 12.

Pedido tortas fauturado pequena velocidá pra
que chegue mais pronto. N-a estacion foi declarada
dinamita por mor d' os larpeiros.

ULTEMA HOURA

Locida «tuna» que d' Oviedo sal
qu' é comparsa que laudes xustos gana
ven á honrar, visitandoa, capital;
por éla boten casa por ventana.

Mulleres, raparigas, vellos, mozos
ver como d' ousequiala danse trazas;
fagan de vitnallas mil destrozos,
e o Champan e Burdeos corra por tazas.

IMP. DE A. AMENEDO PONTE.

Rua d' a Fita, núm. 7, Cruña.

A FULIADA

PREÓDECO D' INTERESES MORÁS E MATERIÁS NOTICIAS E ANUNCEOS

Qu zanfoina semanál--d' alegrías ou de bágoas--segun qu' o pobo gallego--
s' adivirte, canta ou laya.

Sal á lus todol-os xueves de total-as semanas de todol-os meses de todol-os anos, etcétera.

É o preódeco de mais circulacion en toda Galicia.

PRECIO DE SOSCRICION:—*N-a Cruña, oito cadelos pequenos ó mes.—Fora nove id.*

Por oito *perros* ó mes—tés ful'ion tod' o ano,—e sin salir d'a lareira,—á calquera mamarracho—
que con disfrás páree un home--sendo solo un espantaxo,—sacarálle a carantoña—(si afroxas
antes os cartos).

Redaucion e Adiministracion: Fitá, 7.

parce que se dixo aquilo de "n-o pecado vai a penitencia."

Por un artículo publicado n-o número 22, defendendo ós Fiscás, foi denunciado noso colega *O Censor*.

E dase o caso estrano de que segun él dí a denuncia parte d' quen estaba comprendido n-a defensa.

Sentimos verdadeiramente o percance, por mais que despréndese d' él unha proveitosa enseñanza que xa n-o seu tempo dou Cervantes ás edás e que todos debemos recoller.

A de que non se debe crebar lanzas senon en favor d' as inocencias *convencidas*.

D' un amigo noso recentemente chegado á República Arxentina, recibimos e temos á vista unha longa carta n-a que dános conta d' as alocurencias d'a bordo n'un vapor que saíeu d' este porto, carta que publicaremos si se confirman as graves acusacións que n-ela se fan contr' a compañía propeataria d' aquel barco.

Com' algunhas d' estas compañías acostuman publicar correspondencias *fidedinas soscrías á bordo*, n-outros, sempre que teñamos ocasion, farémolo tamen d'as cartas que con bagoas n'os ollos esquirben ás súas familias moitos pasaxeiros lembrand' o trato de que foron ouxeto n-a tarvesía.

Teño eu unha rapariga
(quero decir n-o estrecexo),
que ten a cutis tan branca,
que ten o pelo tan negro,
unha boquiña tan cuca,
uns ollos tan picarescos,
as meixelas rosadiñas,
labres frescos é hermellos;
un corpo qu' así se move
(despensar ó movemento)
dende babor á estribor,
cal o pino cimbra ó vento.
En fin quéréme á min tanto,
tanto, que ¡lévem' o demé,
si d' o nome d' o meu santo
s' acord' anqu' eu á cortejo.
Un mociño mui pranchado,
espigado, anque tatexo,
qu' á veces sole dicirle:
«Ma-ma noe-noe-la te que
petouille n-o corazón.
¡A saber qué pensamento
se levará á rapariga
ó casarse c' un tatexo!
Eu sei que marchan os
de brace e de paseyo,

cal si á femia d' o gorrión
s' axuntara c-o bencexo.
Dí o refran que Diol-os cria
e s' axuntan os xemelos,
y-eu digo qu' é mais verdá
que se buscan os extremos.
Ela é unha lebre corrida
que dorme c' un ollo aberto,
y-ó asegurar compañía
dará auccións ós *compañeiros*.

A. V. T.

IMP. DE A. AMENEDO PONTE.

Rua d' a Fita, núm. 7, Cruña.

LEOPOLDO PIÑEIRO

Pastreria e Comercio de panos

Praza de Vista-Alegre—SARRIA

Predoce, ir lonxe por panos,
desenganos;
e Piñeiro é unha persoa,
segun sóa,
qu' a última moda seguindo,
cal xastre á quen nadia empata,
sua parroquea vai vistindo
qu' é d' o mundo frol e nata.

¡Solo fama e non diñeiro
quer Piñeiro,
e d' orbe enteiro recibe
cánt' espide?
Pois tendo él tan bós tratos
é, mercar n-outro almacén,
semear o grau pr' os ratos
ou non querer vestir ben.

FABRICA DE CHOCULATE TRABALLADO A BRAZO

DE

RAMON GUITIAN

Praza de Vista alegre.—Sarría.

Toda persoa fina é intelixente
qu' o *sucunisco* noso haxa probado,
dirá, lanbend' o bico e sorridente:
"Das máquenas non sal tan bó bocado."
E esta verdá non ten volta nin tasa
pr' os que d' o *caracas* entendades;
mais si alguen duda, merqueo n-esta casa
ou pregunte de cal gastan os frades.

Praza de Vista-Alegre—Sarría.

A N U N C E O S

PAPELERIA. LITOGRAFIA

E OUXETOS D'ESQUIRTORIO

M. ROEL,

54-Real-54

Compreto sortido en toda crás de papés de fio pra oficinas—de folla longa pra preódecos e obras—bonitiños papés pequenos e comerciás pra cartas—tintas, lapiceiros, prumas e canto fai falla n-os esquiritorios, —compretos y-alegantes útiles pra dibuxo, así como tamén artigos pra fumar.—Abondante sortido de libros moi enquiños pra rezar n-a cirexa siñoras e siñoritas.—Libros con signideiros pra contas.

Ista casa conta n-o seu espacioso taller c'unha dúzia de rapaces, uns que rascan n-as pedras facendo bonitiñas cousas c-os lapiceiros d' aceiro, y-outros que fan botar d'as máquenas follas abondo con vistosos cores; e o mesmo fanse traballos pra oficinas civiles e d' os corpos armados, papés c-os timbres moldeados; empresarios pra contas, libros siguideiros de mais ou menos follas, como fanse tamen moi boas TARJETAS brancas, de dito e con escudos d' armas ou outras alegorías. Etiquetañas pra os feires, botellas de viño, cervezas e pra as tendas de medicinas. Letras de xiro, cartés, cartas co-a relacion empresa pra non ter qu' esquirbir tanto n-os comercios, esquelinañas pra noticear casamentos, e outras cousas que por ser moitas se m' esquencen

54, calle Real, 54—A Cruña

MARIANO VAL E C.^A

Santa Catalina, 17

Viños d' Aragon, Castilla, Blanco Chiclana, Riveiro e Valdepeñas.

Viños de mesa como eles n-os atopades n-o pobo, dan forza ós convalecentes, curan o cólera morbo, ós vellos dan longa vida, ás casadas dán refolgo e se contan moitos casos de rasucitar ós mortos. E o sacreto d' estas curas beber un neto d' un sorbo, e repitindo estas tomas pagar ben e pedir outro. Pra pifar entre comidas o Chiclana é como un ouro, e onte un vello qu' o catou saíu d' alí feito un mozo. **NON MAIS CALVOS,** qu' este viño fai medral-o pelo á moitos, si con magras de xamon dan unhas fregas ó estógamo.



ZAPATERIA BRIGANTINA

DOMINGO TENREIRO E COMP.

Ruatraviesa, 12—Betanzos

N-esta conecida tenda, á que xusta fam' abona, hay canto a moda pertenda, bó e barato, ¡qu' é perbenda n-estes tempos, segun sona!

Hastra d' o confin d' a terra veñen aquí os materiás; e aquí, co-a rutina en guerra, faise o calzado, á compás d' as nociós qu' a cencia encerra.

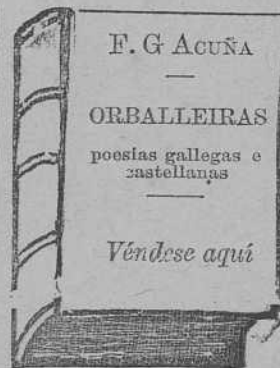
Estética, Xeometría son mayestras n-o taller, director' a Natomía, e dáse os pés outro sér e ó corpo mais gallardía.

GRAN TINTORERIA D'O PALENTINO

Calle d' Orzan, 68

N-este acreditado establecemento tiñese de todol-os colores e quítanse toda clás de manchas ás roupas, así de siñoras como de cabaleiros; ademais lávanse cobertores de lan, usados ou novos, dáselles o coor que queira e sácaselles o pelo; todo moi baratiño e co-a prefeución que ten acreditado.

NON ESQUENCERSE:—Orzan, 68, Cruña.



F. G. ACUÑA

ORBALLEIRAS

poesias gallegas e castellanas

Véndese aquí

A FULIADA

PREÓDECO SEMANAL D' ENTERESE MORÁS E MATERIÁS.

Sal á lus todol-os xueves

Precio de suscripcion:—Oito cadelos pequenos ó mes

Número solto UN can grande

EMPRENTA DE

A. AMENEDO PONTE

Bua d' a Fita, núm. 7

Faise aquí toda clás de traballos, ben e barato.